

Bieżeńcy z terenu guberni łomżyńskiej (cz. V). Powiat szczuczynski

Pośród dokumentów udostępnianych obecnie online¹ przez Archiwum Akt Nowych znajdują się *Spisy wysiedlonych*, czyli listy tzw. bieżeńców². Zrejestrowano na nich setki osób, m.in. znanych z nazwiska i miejsca zamieszkania mieszkańców historycznej ziemi łomżyńskiej, której tereny wchodziły w skład guberni łomżyńskiej, współtworząc obszar Królestwa Polskiego. W niniejszym opracowaniu udostępniamy ich rejestr jako materiał do głębszego rozpoznania historii naszego regionu, lecz przede wszystkim jako przyczynek do poznawania dziejów osób i miejsc związanych z regionem historycznej ziemi łomżyńskiej. W tabeli poniżej zamieszczono materiał źródłowy, który zawiera dane do identyfikacji osób³, pochodzących z terenu dawnego powiatu szczuczynskiego (w obrębie guberni łomżyńskiej), przesiedlonych w latach 1915-1916 do odległych guberni Imperium Rosyjskiego.

¹Por.: https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/en/zespol?p_p_id=Zespol&p_p_lifecycle=0&_Zespol_id_zespolu=49042&_Zespol_nameofjsp=jednostki&_Zespol_sygnatura=&_Zespol_tytul=Lomzynska&_Zespol_data_od=&_Zespol_data_do=&fbclid=IwAR1VAAx75ikpwFIw4Ijj8Ynisd6J1PUTWg-UEpxULmmIioBU8mOMV53KljY

² **Bieżeństwo** – „po rosyjsku termin ten oznacza uchodźstwo; określa się tak również konkretne uchodźstwo – z terenów zajmowanych przez nieprzyjacielską armię podczas I wojny światowej”. (...) „2 maja 1915 roku wojska niemieckie przerywa linię frontu pod Gorlicami i szybko posuwa się na wschód. Armia rosyjska przyjmuje **taktykę spalonej ziemi**: z pozostawianych terenów wygania ludność a majątek przejmuje lub niszczy. Apogeum bieżeństwa przypada na okres **od wiosny do jesieni 1915 roku**. Miliony mieszkańców zachodnich guberni Imperium Rosyjskiego w panice i chaosie ruszają w głąb kraju. Droga trwa wiele miesięcy i pochłania mnóstwo ofiar. Bieżeńcy zalewają całe Imperium – wielkie miasta, jak i odludne wioski pod chińską granicą. Na wygnaniu spędzą od 3 do 7 lat. **Po rewolucji październikowej** rozpoczną się powroty do rodzinnych domów, które trwać będą do 1922 roku (na drodze stała granica: najpierw niemiecko-rosyjska, potem polsko-radziecka, jednak oba państwa prowadziły ze sobą wojnę i nie utrzymywały kontaktów dyplomatycznych; należało zdobyć stosowne zezwolenia, dostać się na pociąg, itp.)

Było to pierwsze tak masowe uchodźstwo w czasach nowożytnych. Bieżeństwo dotknęło głównie **chłopów z zachodnich guberni Imperium Rosyjskiego**. Najliczniej – z **guberni grodzieńskiej** (do niej należały ziemie dzisiejszego województwa podlaskiego). Opustoszały głównie prawosławne oraz mieszane wyznaniowo wsie (przytlaczająca większość bieżeńców stanowili Białorusini i Rusini); z katolickich ludzie wyjeżdżali mniej masowo – kościół namawiał do pozostania, chronili się więc w lasach, a po przejściu frontu wracali.

Licznie wyjeżdżali także chłopci z guberni Królestwa Polskiego...” (Cytat za: <https://biezenstwo.pl/fakty/>).

³ W zestawieniu pominięto zapisy nieczytelne, a więc udostępniona lista jest niepełna, a nazwy osób i miejsc zachowują swoją oryginalną postać.

Nr karty	Nazwisko	Imię	Gromadny				Ciepła	Miejsce pobytu		Obecny adres				Rezydent		Uwagi
			Wiek	Sex	Rel.	Prof.		Wojew.	Ujezd.	Gub.	Powiat	Miej.	Ujezd.	Wojew.	Adres	
7082	Kuczmowski	Anna	1	-	-	2	4	st. Grajewo	Kalaska	Wielka	ul. Piłsudskiego	22 9/11	Łódź	-	-	2
7023	Kuczmowski	Wacław	-	-	-	-	1	Białe Karczki	Białe Karczki	Białe Karczki	22 9/11	Białe Karczki	-	-	-	
7497	Kulambka	Anna	3	1	8	-	7	Boguszew	Krajewo	Krajewo	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7225	Kulmba	Anna	-	-	-	-	1	Boguszew	"	"	12 9/11	Krajewo	-	-	-	
7429	Kuczmowski	Anna	-	-	-	-	1	Krajewo	Krajewo	"	12 9/11	"	-	-	-	
7150	Kowas	Julia	-	-	-	-	1	Białe Karczki	"	"	12 9/11	"	-	-	-	
7451	Kulmba	Wiktoria	1	-	-	-	2	Boguszew	Krajewo	"	12 9/11	Łódź	-	-	-	
7132	Kuczmowski	Stanisław	1	1	-	-	3	Białe Karczki	Krajewo	Białe Karczki	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
8748	Kucharski	Tomaz	2	2	2	-	7	"	Lipawa	Moszczyzna	12 9/11	Białe Karczki	-	-	-	
8749	Kuczmowski	Wacław	-	1	-	-	2	Boguszew	Krajewo	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
8757	Kulmba	Julia	-	-	-	-	1	Białe Karczki	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7133	Kuczmowski	Stanisław	1	-	-	-	2	"	Krajewo	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7287	Kuczmowski	Stanisław	2	1	-	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7288	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	5	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7112	Kuczmowski	Stanisław	2	1	2	-	5	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7113	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7114	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7115	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7116	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7117	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7118	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7119	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7120	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7121	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7122	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7123	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7124	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7125	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7126	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7127	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7128	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7129	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7130	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7131	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7132	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7133	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7134	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7135	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7136	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7137	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7138	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7139	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7140	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7141	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7142	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7143	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7144	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7145	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7146	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7147	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7148	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7149	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	
7150	Kuczmowski	Stanisław	1	1	2	-	4	"	"	"	12 9/11	Boguszew	-	-	-	

Kopia oryginału jednej z List, które zostały przepisane i są publikowane w niniejszym opracowaniu.

Tabela: Bieżeńcy z powiatu szczuczynskiego

Nr karty	Nazwisko	Imię	Liczba dzieci	Liczba osób	Gmina lub miasto	Wieś lub adres	Gubernia	Data
712	Choćko	Kaźmiera	2	3	Grajewo	-	Włodzimierska	1915
713	Żyrkowski	Feliks	-	2	Grajewo	-	Włodzimierska	1915
714	Jankowski	Franciszek	1	3	Grajewo	-	Włodzimierska	1915
715	Klementjew	Dymitr	-	4	Boguszew	Grajewo	Jarosławska	1915
716	Alkowski	Aleksander	3	6	Boguszew	Grajewo	Jarosławska	1915
717	Nowicka	Antonina	-	2	Boguszew	Grajewo	Jarosławska	1915
718	Pokimocha	Zachar	3	5	Boguszew	Grajewo	Kalaska	1915
719	Markiewicz	Makary	5	7	Boguszew	Grajewo	Kalaska	1915
720	Świećkowski	Józef	-	3	Grabowo	Skroda - Mała	Kalaska	1915
721	Bagiński	Józef	-	1	Grabowo	Przyborowo	Kalaska	1915
722	Pieńkowska	Rozalja	5	6	Boguszew	Grajewo	Kalaska	1915
723	Ziemincka	Bronisława	4	6	Boguszew	Grajewo	Kalaska	1915
724	Piotrowska	Zofja	1	4	Grajewo	-	Moskiewska	1915
725	Klekotko	Jan	3	5	Grajewo	-	Niżegorodzka	1916
1766	Macyorowski	Bolesław	2	7	Ruda	Ruda	Włodzimierska	1916
3124	Kosakowska	Petronela	3	6	Grabowo	Kossaki	Tambowska	1916

5818	Rydzewska	Franciszka	-	1	?	Bukowo	Kałuska	1916
5819	Jabłońska	Aleksandra	-	1	Bogusy	Konopki	„	1916
5820	Piotrowska	Anna	-	1	„	m. Projany	„	1916
5821	Marchelski	Marcel	3	5	Grabowo	Zabiele	Tambowska	1916
5822	Kadłubowski	Adam	-	3	Radziłów	Słucz	„	1916
5823	Szymańska	Katarzyna	5	6	Grajewo	-	„	1916
5824	Kisiel	Marcjanna	2	3	Pruska	Woznawieś	„	1916
5825	Kobielski	Franciszek	-	1	Boguszyńska	Grajewo	Nieżegrodzka	1916
5826	Poławiec	Aleksander	-	1	Ruda	Ruda	Twerska	1916
4786	Tomkiewicz	Marja	2	3	Szczuczyn		Kałuska	1916
7022	Żukowska	Weronika	2	4	st. Grajewo		Kałuska	1916
7023	Wiśniewski	Dominik	-	1	Beldno	Kosunka	„	1916
7927	Gołdowska	Anna	3	7	Bogusze	Grajewo	Kazańska	1916
7928	Poliksa	Adam	-	1	Bogusze		„	1916
7929	Maczurowski	Adam	-	1	Ruda	Sujczyn Borowy	„	1916
7930	Nowas	Juljan	-	1	Białaszewo	Łojki	„	1916
7931	Dawidowska	Wiktorja	-	2	Boguszy	Konopki	Tulska gub.	1916
7932	Bancikiewicz	Stanisław	1	3	Grabowo	Kumyrsk	Penzeńska	1916
8748	Płochocki	Tomasz	4	7	-	Łępice	Moskiewska	1916
8749	Trzeciakowska	Stanisława	1	2	Pruska	Karczewo	Tulska	1916
8758	Izbicki	Adam	-	1	Belda	Rydzewo	Tulska	1916
	Burzyńska	Genowefa	-	1	„	„	Tulska	1916
8759	Milszewska	Franciszka	-	2	„	Koziły	Tulska	1916
9287	Olszewski	Romuald	1	4	Ruda	Ruda	Riazańska	1916
9288	Wiewiórowski	Aleksander	3	5	?	Barszcz.	Twerska	1916
9983	Kozicka	Franciszka	1	3	Grajewo	-	Tamborska	1916
9984	Kosakowska	Zofja	-	1	Bagusze	Popowo	„	1916
10586	Wiśniewski	Józef	-	2	Rajgród	?Belda	Tulska	1916
10708	Kuczyńska	Aleksandra			Ruda	Osowiec	Kałuska	1916
11928	Stryjewski	Henryk	2	4	Bogusze	Grajewo	Tulska	1916